

USA's besværlige valg

Skrevet af: **Carl Pedersen** | Offentliggjort: 17. oktober 2016

At stemme til det amerikanske præsidentvalg er ikke så nemt som at stemme til eksempelvis et dansk folketingsvalg. Kun lidt under en måned før præsidentvalget i USA kan de nuværende ID-love forhindre op til 23 millioner amerikanere i at stemme - fortrinsvis minoriteter, unge, ældre og borgere med lave indkomster.

Den 7. marts 2015 kom den første afro-amerikanske præsident til Selma, Alabama for at markere 50-årsdagen for en march for afro-amerikanernes ret til at stemme. I 1965 krydsede demonstranterne Edmund Pettus-broen på vej til hovedstaden Montgomery. Broen var opkaldt efter en sydstatsgeneral under den amerikanske borgerkrig (1861-65), der efter krigen blev en leder af Ku Klux Klan. Demonstranterne blev brutalt slået ned af politiet. Den amerikanske offentlighed var forfærdet over, hvad der blev kaldt "Blodig Søndag", og vreden over mishandlingen af de fredelige demonstranter var med til at lægge pres på Kongressen til at vedtage Præsident Lyndon B. Johnsons (1963-69) lovforslag The Voting Rights Act, som afskaffede de mange forhindringer, som en del stater fortrinsvis i Syden havde lagt i vejen for at nægte afro-amerikanere stemmeret. Desuden foreskrev loven, at visse stater, som gennem tiden havde diskrimineret mod afro-amerikanere, skulle søge om tilladelse fra forbundsregeringen, hver gang de lavede en ændring i statens valglov uanset hvor tilsyneladende ubetydelig. Ved markeringen i Selma blev præsident Barack Obama introduceret af John Lewis, tidligere medlem af borgerretsorganisationen Student Non-Violent Coordinating Committee (SNCC) og nu Kongresmedlem fra Georgia. Lewis deltog i demonstrationen i 1965 og bærer stadig ar fra politiets knipler.

Knap hundrede år før marchen i Selma endte borgerkrigen med sydstaternes overgivelse den 9. april 1865. Efter nederlaget indførtes tre tillæg til den amerikanske forfatning, som afskaffede slaveriet, gjorde afro-amerikanerne til borgere og gav dem stemmeret. Under Genopbygningsperioden (1865-1877) deltog afro-amerikanere i sydstaternes samfundsliv som fuldgylde borgere, bl.a. ved at stemme og stille op til valg. Sydstaternes frygt for hvad de betragtede som stigende afro-amerikansk politisk indflydelse og forbundsstatens utidige indblanding i deres indre anliggender affødte en stærk og til tider voldsom modreaktion. Genopbygningsperioden blev derefter fremstillet som en "tragisk æra", som en historiker i 1929 udtrykte det, styret af korrupte og uduelige afro-amerikanske politikere i sydstaterne og deres håndlangere i nationens hovedstad Washington. I D.W. Griffiths berygtede film fra 1915 *En nations fødsel* (ikke at forveksle med Nate Parkers film af samme navn fra 2016 om et slaveoprør i 1831 som afventer dansk premiere) er afro-amerikanere under Genopbygningsperioden fremstillet som dovne og hovedsageligt kun interesseret i raceblanding. En scene i filmen viser, hvordan en afro-amerikaner udfører valgsvindel ved at stemme to gange. Budskabet er klart: Afro-amerikanerne, som fik stemmeret kort efter afslutningen af borgerkrigen, tager alle midler i brug for at bevare deres overherredømme over de slagte hvide sydstatsborgere. I filmen kommer Ku Klux Klan de hvide sydstatsborgere til undsætning.

Virkeligheden var mere kompliceret. Ved præsidentvalget i 1876 fik Demokraten Samuel Tilden flere stemmer end sin Republikanske modpart, Rutherford B. Hayes. Men valget - især i Florida (ligesom i 2000 med George W. Bush og Al Gore) - var så præget af uregelmæssigheder, at man indgik et kompromis, der gav Hayes præsidentposten til gengæld for en afslutning på nordstaternes besættelse af sydstaterne. De fhv. rebelske stater begyndte straks at indføre restriktioner mod afro-amerikanernes stemmeret ved bl.a. at forlange en særlig afgift for at blive registreret eller at bestå

en prøve (et af de mest forrykte spørgsmål lød: hvor mange bobler er der i et stykke sæbe).

Borgerretsbevægelsen i 1950'erne og 1960'erne havde som en hovedopgave at afskaffe disse restriktioner og dermed gøre det muligt for afro-amerikanerne igen at få de samme rettigheder som deres hvide medborgere. Vedtagelsen af The Voting Rights Act efter Selma-demonstrationerne blev den foreløbige kulmination på kampen for stemmeretten for alle amerikanere.

Men i 2013, blot få år før 50-årsdagen for at The Voting Rights Act skulle markeres, bestemte Højesteret imidlertid, at den del af loven, der forpligtede visse stater at søge tilladelse til enhver ændring af deres valglov, ikke længere var nødvendig, eftersom - som højesteretspræsident John Roberts udtrykte det - "vort land har ændret sig" - altså at afro-amerikanerne ikke længere var udsat for udbredt diskrimination. De berørte stater var ikke sene til at handle. Texas kom først. Straks efter Højesterets afgørelse meddelte staten, at en lov, som havde ligget i dvale under sagen i Højesteret, om at alle vælgere skulle vise en gyldig form for ID, straks skulle indføres. Andre stater fulgte hurtigt efter. For første gang i et præsidentvalg har følgende 14 stater gjort det mere besværligt at stemme: Alabama, Arizona, Indiana, Kansas, Mississippi, Nebraska, New Hampshire, Ohio, Rhode Island, South Carolina, Tennessee, Texas, Virginia, og Wisconsin.

Dertil kommer, at The Sentencing Project fornyligt i en rapport har regnet ud, at henved 6.1 millioner amerikanere ikke får mulighed for at stemme, fordi de enten afsoner fængselsstraf eller er på prøveløsladelse. Kun to stater, Maine og Vermont, tillader alle deres borgere at stemme. I nogle stater mister man stemmeretten for livstid, hvis man er blevet dømt for en forbrydelse. Ligesom med ID-love har disse bestemmelser en racemæssig dimension. Skævheden i USA's strafferetssystem er blevet rigeligt dokumenteret i de senere år. Som Michelle Alexander påviser i sin bog *The New Jim Crow*, er afro-amerikanere i USA før som nu blevet ofre for diskrimination ved anholdelser og straffeudmålinger, og udgør derfor procentvis langt størstedelen af de indsatte i landets fængsler.

Ved præsidentvalget i 2000 blev der rettet meget opmærksomhed på de stemmesedler, der i nogle tilfælde gjorde det svært at se, hvem den enkelte vælger havde stemt på. Det fik derimod ikke så meget medieopmærksomhed, at myndighederne i Florida før valget havde sendt de lokale valgdistrikter en liste over ca. 58.000 dømte forbrydere med instruktioner om at fjerne dem fra valglisterne. Floridas lov stammer fra Genopbygningstiden og fjerner stemmeretten fra dømte forbrydere både under og efter strafafsoningen. Afro-amerikanere kunne i Genopbygningstiden blive idømt fængselsstraf for de mindste forseelser som fx. at kigge på en hvid kvinde. Ved valget i 2000 undersøgte forbundsregeringens borgerretskommission listen over forbrydere og kom til den konklusion, at ca. 12.000 navne på listen var forkert angivet. Man kalkulerede, at ca. 44 pct. af disse var afro-amerikanske. Eftersom Demokraten Al Gore fik 90 pct. af de afro-amerikanske stemmer i staten, var det rimeligt at antage, at næsten 5.000 af de ellers stemmeberettigede ville have stemt på ham; omtrent ni gange så mange vælgere, som efter at Højesteretten havde standset stemmeoptællingen i det kontroversielle valg, hvor George W. Bush fik tildelt sejren og blev vinder af præsidentvalget.

Nogle af de strengeste restriktioner er til stede i tre svingstater, der vel kan afgøre valget i november: Florida, Iowa og Virginia. Den Demokratiske guvernør i Virginia, Terry McAuliffe, besluttede imidlertid i april at gøre det muligt for 200.000 dømte indbyggere at stemme, efter at de havde afsonet deres straf. Statens Højsteret gik McAuliffe imod, men guvernøren har meddelt, at han alligevel vil begynde at sende breve ud til fhv. forbrydere og opfordre dem til at registrere sig som vælgere.

Som ovenstående eksempler viser, står amerikanerne atter overfor et besværligt valg i 2016, der grunder i det faktum, at det er de enkelte delstater, der bestemmer, hvordan valgbehandlingen skal foregå. Kun lidt under en måned før valget kan de nuværende ID-love forhindre op til 23 millioner

amerikanere i at stemme. De amerikanere, der mangler den nødvendige ID, er fortrinsvis minoriteter, unge, ældre og borgere med lave indkomster. Som jeg skrev i min forrige artikel (se "USA's svære valg" Kritisk Debat, august 2016), har domstolene i tre stater omstødt disse love. I North Carolina udtalte dommeren i afgørelsen, at statens lov om stemmeret var rettet mod afro-amerikanere med "næsten kirurgisk præcision".

Det er imidlertid ikke kun ID-love eller en fængselsdom, der kan gøre det besværligt for amerikanerne at stemme. Fx har flere stater nu forhindret, at borgere kan stemme om søndagen. Mange afro-amerikanske kirker arrangerer busser til at transportere deres menigheder til stemmeurnerne (den såkaldte "souls to polls" bevægelse). I nogle stater kan man registrere sig som vælger på selve valgdagen, i andre stater er tidsfristen en måned før valget eller mere. I lyset af Orkanen Matthew blev den Republikanske guvernør i Florida Rick Scott bedt om at forlænge tidsfristen, der ellers var sat til den 11. oktober, af frygt for at mange ellers ikke vil kunne nå at blive registreret, fordi staten kun tillader registrering pr. almindelig brev eller ved personlig fremmøde på det lokale valgkontor. I nabostaten Georgia kan man til gengæld registrere sig online eller gennem en mobil app. Scott nægtede at indføre en forlængelse. I Texas kan studerende ikke bruge deres ID-kort til at registrere sig som vælgere, mens en skydevåbenlicens er tilladt. I nogle stater er det muligt at blive registreret som vælger, når man får kørekort. I andre er det ikke.

De Demokratiske Kongresmedlemmer Keith Ellison fra Minnesota og Mark Pocan fra Wisconsin har fremsat forslag om et tillæg til forfatningen, som de mener kunne komme nogle af uregelmæssighederne i valghandlingen til livs. Det lyder i al sin enkelthed: Enhver borger i USA, som har opnået den lovmæssige stemmeretsalder, skal have den fundamentale ret til at stemme til ethvert offentligt valg afholdt i den valgkreds, hvor borgeren bor.

Ratificeringen af et tillæg til den amerikanske forfatning er imidlertid en langvarig og besværlig proces - så forslaget har lange udsigter. Det er dog en vigtig erkendelse af, at retten til at stemme er mere implicit end eksplicit i den nuværende forfatningstekst, hvilket er med til at gøre valghandlingen så besværlig for nogle amerikanere.

Så længe der er nogen, der betragter det at stemme i et demokratisk samfund som et privilegium og ikke en ret, betyder det, som Obama sagde i sin tale i Selma, at "marchen er endnu ikke forbi".